

TALABALARNING BO'SH VAQTLARINI UNUMLI TASHKIL ETISH VA TIZIMLI TOPSHRIQLAR ISHLANMALARINI YARATISH

Qudrat Shaydulloyevich Bekqulov

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Muhandislik va kompyuter grafikasi kafedrasida katta o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mashg'ulotlarning xilma-xil bo'lishi o'quvchilar qiziqishini orttiradi. Sxema, plan, grafik, texnik rasm, shrift kabilarni bajarish bo'yicha o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qilish kerak. To'garak mashg'ulotlarida haddan tashqari qiyin topshiriqlarni berish, o'quvchilarni fanga bo'lgan qiziqishlarini pasaytiradi. Chizmachilik xonalari faoliyati yaxshi tashkil qilinsa, bolalarda shu fanga va u bilan bog'liq nisbatan qiziqish uyg'otish mumkin. Ularda shu fanga qiziqish uyg'otish uchun quyidagi amaliy ishlarni muttasil amalga oshirish pedagogik maqsadga muvofiqdir.*

Kalit so'zlar: *o'yin, tanlovlar, mumkinki, o'qituvchi, toza, chiroyli, ingichka, muntazam, ravishda, konstruksiyalashk, loyihalash, xarakteri, ajratilishi, g'olib, topshiriq, bajarishi, e'tibor, tavsiya, bajarishi, muvofiq.*

Buning asosiy shakllari sifatida o'quvchilar bilimlarini chuqurlashtirilishga mo'ljallangan to'garak va fakultativ mashg'ulotlar, olimpiadalar, chizmachilikdan qiziqarli o'yin va tanlovlar, dasturning ayrim mavzulariga bag'ishlangan ekskursiyalar, devoriy gazeta va byulletenlar chiqarish, korxonalar va konstruktorlik xodimlarini taklif qilib ma'ruza va suhbatlar o'tkazish, chizmachilik yoki boshqa fanlardan ham ko'rgazmali qurollar tayyorlash kabllarni ko'rsatish mumkin.

Agar yuqorida aytilgan sinfdan tashqari ishlar qisman bo'lsada amalga oshirilsa, ishonch bilan aytish mumkinki, o'qituvchi faoliyati o'quvchilar jamoasining shakllanishi, ularning fanga bolgan qiziqishlarini ortishi va natijada o'quvchilar grafik tayyorgarligi sifatida yaxshilanishiga olib keladi.

Ma'lumki chizma chizish murakkab jarayon hisoblanadi, chizuvchidan sabr toqat va qunt bilan ishlashni talab qiladi. Chizmaning sifatida chizuvchining qo'l sezgisiga bog'liq bo'ladi. Chizmalarni toza va chiroyli qilib chizishda, asosan, qo'l sezgisi katta ahamiyatga ega. Chiziladigan bir hil turdagi chiziqlar bir hil yo'g'onlikda, bir tekis qilib chizilishi lozim. Insonda qo'l sezgisi yaxshi rivojlangan bo'lsa, qo'lga olgan qalamni qog'oz ustida mahorat bilan yurgiza oladi. Insonning qo'l sezgisini tekshirish uchun qalam uchi ingichka qilib chiqariladi (uchlanadi) va chizg'ich yordamida bir nechta chiziq chizish mashq qilinadi. Shunda chizilgan chiziqlarning ko'pchiligi bir xil chiqsa, uning qo'l sezgisi yaxshi rivojlangan hisoblanadi. Ba'zi odamlarning qo'l sezgisi nisbatan rivojlanmagan bo'ladi. Ular qalamning uchi ingichka yoki yo'g'onroq uchlangandan qat'iy nazar, qalamni bir xilda bosib chizishadi. Shunda ingichka uchli qalam uchi sinib ketadi, bu yerda, ingichka uchli qalamni ohistalik bilan bosib chizish

lozimligiga ahamiyat berilmaydi. Muntazam ravishda ingichka uchli qalam bilan chizishni mashq qilib turish orqali qo'l harakati sezgisini me'yorlash mumkin. Turli jismoniy mehnat jarayonidan keyin qo'l sezgisi pasayib ketadi. Bunda chizmalarni chizish bir muncha qiyinlashishini ham hisobga olish tavsiya etiladi. Hayotimizda chizmaning o'rni juda kattadir. Hozirgi ishlab chiqarishni chizmalarsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Narsalarni texnikada qabul qilingan tasvirlash usullari ko'p asrlar davomida yaratilgan. Ishlab chiqarishda biror buyumni, masalan, mashina va mexanizmlarning detallarini yasash hamda ularni yig'ish, shuningdek, bino hamda inshootlarni qurish uchun ularning chizmalari bolishi zarur. Chunki chizmalarsiz buyumlarni yasab bo'lmaydi. Buyumning shaklini va o'lchamlarini tekislikda aniq ko'rsatadigan tasvir ko'mpleks chizma yoki qisqacha qilib chizma deyiladi.

Mashg'ulotlarning xilma-xil bo'lishi o'quvchilar qiziqishini orttiradi. Sxema, plan, grafik, texnik rasm, shrift kabilarni bajarish bo'yicha o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qilish kerak. To'garak mashg'ulotlarida haddan tashqari qiyin topshiriqlarni berish, o'quvchilarni fanga bo'lgan qiziqishlarini pasaytiradi. Psixolog N.D.Dobrinin bu haqda "Juda oson narsa, qiziqarli emas, haddan ortiq qiyin ham ... qiziqarli emas, lekin qiyin bo'la turib, bajarish mumkin bo'lgani qiyinchilikni yengish imkoniyati borligi sababli zavqlidir" deb yozgan.

Olimpiada. O'quvchilarni chizmachilikdan fan olimpiadalariga jalb qilish o'zining samarali ekanligini amalda ko'rsatgan. Olimpiadaga qatnashish o'quvchilar o'rtasida musobaqa kayfiyatini uyg'otib, ularni fanga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Olimpiada masalalari maktab turi uchun fan o'qituvchisi tomonidan o'quvchilarning bilim darajasi va qiziqishlarini hisobga olgan holda tuziladi. Bunda oldingi yillarda tuman va viloyat turlari masalalaridan ham foydalanish tavsiya qilinadi. Masalalarni tuzishda bitta topshiriq konstruksiyalash yoki loyihalash xarakterida bo'lib unga ko'proq ball ajratilishi va g'olib o'quvchining shu topshiriqni bajarishiga alohida e'tibor qilish tavsiya etiladi. Masalalarning ko'pchiligi o'quvchilar yechishi (bajarishi) mumkin darajada bo'lishi maqsadga muvofiq.

Buning bilan olimpiada qatnashchilarning hammasi ma'lum ballar to'plashi mumkin bo'ladi. Aks holda o'quvchilarda o'z kuchiga ishonchsizlik hissi paydo bo'lib, fanga bo'lgan qiziqishlari pasayishi mumkin.

Qiziqarli o'yinlar. Har xil to'garak mashg'ulotlari bilan bir qatorda chizmachilikdan qiziqarli o'yinlarni o'tkazib borish ham o'quvchilarda fanga qiziqishlarini orttiradi. Qiziqarli o'yinlarni tashkil qilishda I.Rahmonovning "Chizmachilikdan didaktik o'yinlar" kitobidan foydalanish mumkin. Undagi turli xil o'yinlar o'quvchilar uchun qiziqarli tuzilgan. Sinfdan tashqari mashg'ulotlar paytida o'quvchilar har xil, topshiriqlardan iborat stend tayyorlashlari ham mumkin.

Chizmachilik xonalari faoliyati yaxshi tashkil qilinsa, bolalarda shu fanga va u bilan bog'liq nisbatan qiziqish uyg'otish mumkin. Ularda shu fanga qiziqish uyg'otish uchun quyidagi amaliy ishlarni muttasil amalga oshirish pedagogik maqsadga muvofiqdir.

Chizmachilik to'garagini tashkil qilish. Muhandis-texniklar, konstraktor-loyihalar, mashhur me'morlar chizmachilik ilmi bilan bilvosita va bevosita shug'ullanuvchi olimlar va oliy o'quv yurtlari chizmachilik fakultetining a'lochi-iqtidorli talabalari bilan uchrashuv kechalari uyushtirish.

Chizmachilik xonasida tashkil qilingan chizmachilik to'garagi rahbari dastlab to'garak rejasini tuzadi va uni maktab ilmiy bo'lim mudiri hamda tarbiyaviy ishlar bo'yicha direktor muoviniga tasdiqlatib oladi. O'sha rejaga quyidagi ishlar kiritilishi mumkin.

Chizmachilik fanining mustaqil davlatimiz kelajagi uchun juda muhim ekanini, uning texnika tarqqiyotida asosiy o'rinni egallashi va umuman xalq xo'jaligi ravnaqi jarayonidagi axamiyatini tushuntirish uchun maxsus savol-javob kechasi tashkil qilish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Kukiev Boburmirzo Bahodir Ugli, (2020) Problem-based learning technology in teaching auxiliary projection techniques. Journal of Critical Reviews, 7(6), 917-921.
2. Sh.K.Murodov. E.M.Mirzayev Hayitov.J.M. (2021). Определяя параметров отсеков поверхностей второго порядка по заданному объему central asian journal of mathematical theory and computer sciences. Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў, Volume 02 Issue 05. ISSN 2660-5309.
3. Hayitov.J.M.(2022).Muhandislik grafikasi fanlarini axborot-kommunikasiya texnologiyalari yordamida o'qitish orqali talabalarni ijodkorlik qobiliyatini oshirish. Science and education scientific journal. ISSN 2181-0842.VOLUME 3, ISSUE 11.
4. N. Valiyev. Chizmachilik. (geometrik chizmachilik). O'quv qo'llanma. – T.: 2013.
5. Pulat Adilov,. (2018). New View to Executing Sketch and Technical Drawing Eastern European Scientific Journal (ISSN 2199-7977) Journal 102-104.
6. Jumayev.I.O. (2021)Muhandislik grafikasi fanlarida uch o'lchamli fazoni auto cad dasturidan foydalanib qo'llash usullari va ahamiyati. "Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў" 99-101-b.
7. Jumayev. I.O. (2021) Chizmalarni autocad dasturida chizishda dasturning mavjud murakkabliklarini qo'lda chizishga moslashtirish (o'rgatish) usullari. Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў. 94-99-b.
8. Ш.К., Муродов (2019). Лойихалаш ишларида кўпёқликларни ўрганишга бўлган зарурият ҳақида. "Фарғона давлат университети "тасвирий санъат ва мусиқа фани ўқитувчиларини тайёрлашнинг долзарб муаммолари" мавзусида республика илмий - амалий анжумани материаллари".26-29.

9. Shaydulloyevich, B. K. (2020). Increasing students' graphic literacy through teaching the sciences of drafting and descriptive geometry. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (4), Part II, 75-78.
10. Achilov Nurbek Norboy o'g'li, Bekqulov Quadrat Shaydulloyevich, Ko'kiyev Boburmirzo Baxodir o'g'li & Jumayev Isroil Omandovlat o'g'li (2020). Methods of developing creative abilities in children. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (10), Part II, 151-153.
11. Bekqulov Quadrat Shaydulloyevich., Kukiyev Boburmirzo Bahodir ugli., Avazova Guzal Rustambek qizi. (2020). The works in the framework of five initiatives at chirchik state pedagogical institute in tashkent region. *EPRA International Journal of Research and Development*, 5 (3), p. 411-412.
12. Boizaqova, S. A., Bekqulov Q.Sh. (2021). Ko'rinishlar mavzusni tushuntirishda detal modelini o'ziga qarab o'rganishning ahamiyat. *Academic research in educational sciences*, 2(3), 96-101.
13. Ko'kiyev, J. S., Bekqulov Q.Sh. (2021). Muhandislik grafikasi fanlarini boshqa fanlar bilan bog'liqligi. *Academic research in educational sciences*, 2(3), 34-39.
14. Bekqulov Q.Sh. (2021). Chizmachilik va chizma geometriya fanlarini o'qitish orqali o'quvchilarni grafik savodxonligni oshrish. "Экономика и социум" №10(89), С. 1314-1319.
15. Bekqulov Q.Sh. (2021). Ortogonal proyeksiyalarni qayta tuzish usullaridan foydalanib talabalarning fazoviy tassavurlarini rivojlantirish. "Экономика и социум" №10(89), С. 1314-1319.
16. Q.SH.Bekqulov. (2020) Chizmachilik va chizma geometriya fanlarini o'qitish orqali o'quvchilarning grafik savodxonligni oshrish. *Мaktab va hayot*, № 2, 3-4.
17. Achilov N N., Ko'kiyev.B.B., Bekqulov.Q.Sh., Yaqqol atsvirlarni bajarishda AutoCAD dasturidan foydalanib loyihalash, *Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў*, № 2, 122-125.
18. Bekqulov Q.Sh., To'laganova H. Chizmachilik fanidan o'quvchilarning fazoviy tasavvurini oshirishda tugallanmagan chizmalardan foydalanish. *Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў*, № 3, 111-113.
19. Boizaqova Sh.A., Bekqulov Q.Sh. Ko'rinishlar mavzusni tushuntrishda detal modelini o'ziga qarab o'rganishning ahamiyati. *Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў*, № 3, 117-120.
20. Bekqulov Q.Sh., Boizaqova Sh.A. Muhandislik grafikasi fanlarini boshqa fanlar bilan bog'liqligi. *Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў*, № 3, 113-117.
21. Bekqulov Q.Sh. O'quvchilar yo'l qo'yadigan tipik xatolarni tizimga solish va prognoz qilish oldini olish choralari. *Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў*, № 3, 105-107.
22. Sh.K.Murodov.E.M.Mirzayev Hayitov.J.M. (2021). Определяя параметров отсеков поверхностей второго порядка по заданному объему centiral asian

journal of mathematical theory and computer sciences. Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў, Volume 02 Issue 05|. ISSN 2660-5309.

23. Achilov Nurbek Norboy o'g'li (2020). The use and importance of the three-dimensional features of the auto cad program in drawing projects in public schools. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (3) Part II, 189-192.

24. Kukiev, B., O'g'li, N. N. & Shaydulloyevich, B. Q. (2019). Technology for creating images in autocad. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 7 (12), 49-54.

25. Achilov Nurbek Norboy o'g'li (2020). Pedagogical and psychological fundamentals of formation of space imagination and creative ability in students. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (4), Part II, 38-40.

26. Achilov N.N., Ko'kiyev B.B., Bekqulov Q. Sh. Yaqqol tasvirlarni bajarishda autocad dasturidan foydalanib loyihalash. Муғаллим ҳәм үзлуксиз билимлендириў илимийметодикалық журнали №2 2020 ISSN 2181-7138.

27. Achilov N.N (202). Chizmachilikda oddiy qirqimlar bajarish orqali o'quvchilarning fazoviy tasavvurini shakllantirish. Муғаллим ҳәм үзлуксиз билимлендириў илимийметодикалық журнали №2 ISSN 2181-7138.

28. Achilov Nurbek Norboy Uglu Methods of Using Game Technologies in the Development of Lesson Effectiveness and Creative Abilities in Drawing Lessons International Journal of Psychosocial Rehabilitation, Vol. 24, Issue 05, 2020 ISSN: 1475-7192.

29. Xalimov Moxir, Achilov Nurbek, Bekqulov Quadrat, Xo'jaqulov Elbek, Ko'kiyev Boburmirzo (2020). Chizmachilik va chizmageometriya fanlarida burchak topishning bazi usullari. Физика математика фанлари журнали, 4(1), 47-52.

30. Mokhir, K., Nurbek, A., Quadrat, B., Elbek, K., & Boburmirzo, K. (2020). Some methods of finding angle in the sciences of drawing and drawingmetry. journal of physics and mathematics, 4(1), 47-52.

31. Achilov, N. N. O. (2020). Maktablarda chizmachilik darslarini o'qitish metodlari va ularni tashkil qilish prinsiplari. Academic research in educational sciences, (3), 280-286.

32. Achilov, N. N. (2020). Develop students' spatial imagination by making simple cuts in drawing. Муғаллим ҳәм үзлуксиз билимлендириў илимийметодикалық журнали № 2 2020 ISSN 2181, 7138.

33. Ugli, A. N. N., Saidazimovich, B. I., & Jabbarovich, M. M. (2020). Muhandislik grafikasida multimediyaning tutgan o'rni. Academic research in educational sciences, (4), 639-646.

34. Achilov, N. N. (2022). Bo'lajak pedagoglarning kreativligini rivojlantirish usullari. Academic Research in Educational Sciences, 3(6), 650-654.

35. Achilov Nurbek Norboy ugli (2021). The use of simple clippings to form a spatial image. "Экономика и социум", 10(89), 1307-1312.
36. Achilov, N. N. (2020). Methods of increasing the effectiveness of the lesson using visual aids in the teaching of drawing science. Экономика и социум, (11), 35-39.
37. Qudrat Shaydulloyevich Bekqulov, Yig'ish chizmalarini detallarga ajratishda yo'l qo'yadigan tipik xatolar. Academic research in educational sciences, 1 (3), 321-325.
38. Xalimov M., Bekqulov Q. Chizmachilik fanini o'qitishda interaktiv metodlarni qo'llash zaruriyati. Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў, № 3, 102-105.
39. Bekqulov Q.Sh., To'laganova H. Muhandislik grafikasi fanlarida talabalar chizma bajarishda yo'l qo'yadigan tipik xatolar. Муғаллим ҳәм үзликсиз билимлендириў, № 3, 107-111.
40. Kokiyev, B.B. (2020). Present-day problems of drawing science. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (4), 203-205.
41. Valiev, A'zamjon Ne'matovich. "Oddiy geometrik shakllarning istiqbolli xususiyatlari va uni o'rganishdagi masalalar haqida". Central asian journal of nazariy va amaliy fanlar, 2.4 (2021): 54-61.
42. Boburmirzo, Kukiev., Achilov, Nurbek, Norboy o'g'li & Bekqulov, Qudrat, Shaydulloyevich. (2019). Technology for creating images in autocad. European Journal of Research and Reflection in Educational Science. 7 (12), 49-54-220.
43. Singh R. R., Kumar K., Bagchi G. te Effectiveness of Computer Aided Instruction (CAI) as a Supplementary Tool for Teachers in Classroom Teaching.
44. Sampedro, G. A., Rachmawati, S. M., Ugli, K. S. D., Kim, D. S., & Lee, J. M. SimuPrint: A Printing Path Simulation Tool for Additive Manufacture.
45. Rahimova X. R. O'zbekistonda zamonaviy va milliy tasviriy san'atida ayol va ona obrazi yaratilgan rassomlar asarlarini tahlil qilish //Science and Education. – 2022. – T. 3. – №. 1. – С. 765-770.
46. Bo L. N. Web-Based Learning Environment and Effectiveness of Zoom Classes: The Moderating Role of Teacher Attitude in Online Setting //Higher Education and Oriental Studies. – 2021. – T. 1. – №. 1.
47. Норбоева Д. О. Суд-қонун устуворлигининг асоси //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 2. – С. 1243-1247.
48. Boburmirzo Bakhodir ugli Kokiyev. (2022). USING COLLABORATIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN DRAWING LESSONS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(11), 212-215.
49. Adilov, P., Tashimov, N., & Seytimbetov, S. (2019). Computer-Test Control of Knowledge of Students in Engineering Graphics. International Journal of Progressive Sciences and Technologies (IJPSAT), 17(2), 193-195.

50. Seytimbetov, S. M. (2022). Talabalarning ijodkorlik obiliyatini geometrik shakllarni parametrlash masalalari orqali rivojlantirish. Бошқарув ва Этика Қоидалари онлайн илмий журнали, 2(3), 27-32.
51. Maratovich, S. S. (2022). Talabalarda konstruktorlik qobiliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni. Conferencea, 50-53.
52. Maratovich, S. S. (2022). The Role of Creative Issues in Developing Students' Design Ability. Central asian journal of arts and design, 3(5), 21-27.
53. Maratovich, S. S. (2022). Talabalarning ijodkorlik qobiliyatini konstruksiyalash masalalari orqali rivojlantirish. Zamonaviy ta'lim: muammo va yechimlari, 1, 114-119.
54. Samat Maratovich Seytimbetov (2022). Muhandislik kompyuter grafikasi fanidan foydalanib talabalarning ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirish. Science and Education, 3 (11), 829-833.
55. Мурадов, Ш. К., Ташимов, Н. Э., & Рахматова, И. И., Кукиев Б. Б. (2017). Сечение поверхностей 2-го порядка общего вида по эллипсу заданной площади. Молодой ученый, (50), 99-102.
56. Baxodir o'g, K. K. B. (2022, June). Yordamchi proyeksiyalash usulining proyeksiyalash usullaridan farqli jixatlari. In E Conference Zone (pp. 327-328).
57. Ko'kiyev, Boburmirzo. "Chizmachilik va chizma geometriya fanlarining bugungi kundagi muammolari." PEDAGOGS jurnali 2.2 (2022): 4-7.
58. Ko'kiyev, Boburmirzo. "Chizmachilik va chizma geometriya fanlarining bugungi kundagi muammolari." pedagogs jurnali 2.2 (2022): 4-7.
59. Baxodir o'g, Ko'kiyev Boburmirzo. "Chizmachilik va chizam geometriya fanlarini o'qitishdagi ba'zi muammolar." Yangi o'zbekistonda milliy taraqqiyot va innovatsiyalar (2022): 268-271.
60. Nurmuradovich, Eshmurodov Axmadjon. "Talabalarni chizmachilik darslarida geometrik yasashlarni bajarishga o'rgatishning innovatsion metodlari." Ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali (2022): 109-110.
61. Boburmirzo Baxodir o'g'li Ko'kiyev. (2021). O'quv qo'llanma / Ishonchli hamkor nashiryoti.
62. Kukiev, Boburmirzo Bahodir Ugli. "Chizmachilik va chizma geometriya fanlarini rivojlanish tarixi." Academic research in educational sciences 3 (2020): 309-314.
63. Chenfeld, Mimi Brodskiy. Yosh bolalar uchun ijodiy tajribalar . Heinemann, Greenwood Publishing Group, Inc., 88 Post Road West, PO Box 5007, Westport, CT 06881-5007, 2002.
64. ugli Kokiyeu, B. B. (2022). Chizma darslarida hammolik o'rganish texnologiyalaridan foydalanish. Galaxy xalqaro fanlararo tadqiqot jurnali, 10 (11), 212-215.

65. Boburmirzo, KOKIYEV. "METHODOLOGICAL EFFICIENCY OF SOLVING POSITIONAL PROBLEMS IN THE AUXILIARY PROJECTION METHOD." *Public Education* (2021): 49-51.

66. ugli Kokiyeu, Boburmirzo Bahodir. "CHIZZMA DARSLARIDA HAMMOLIK O'RGANISH TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH". *Galaxy xalqaro fanlararo tadqiqot jurnali* 10.11 (2022): 212-215.

67. Rulyansah, A., Ghufron, S., Nafiah, Akhwani, & Mariati, P. (2023). *Competencies of Teachers in Game-based Pedagogy*. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 13(2), 354-370. <https://doi.org/10.47750/pegegog.13.02.39>.

68. Baymetov, B. B., & Ismatov, U. S. (2020). *Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida talabalarini bosh namunasini tasvirlashga o'rgatish orqali tyexnik mahoratlarini takomillashtirish*. *Science and Education*, 1(8), 476-484.

69. Baymetov, B. B., & Ismatov, U. S. *Development of competencies of future fine art teachers in description of nature in graphic materials*. 2020. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 10(11), 864-871.

70. Tursunmurotovich, S. S., Erاليyevich, S. X., & Shuhratovich, I. U. (2020). *Illustration and the Influence of Illustrator on Children's Understanding of Fairy Tales and Works of Art in Books*. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(05), 3526-3533.

71. Байметов, Б. Б., Собиров, С. Т., & Исмаатов, У. Ш. (2019). *Проблемы профессионально-педагогической подготовки учителей изобразительного искусства*. *Вестник науки*, 1(7 (15)), 63-66.

72. Shuhratovich, I. U. (2020). *Application of innovation in teaching process*. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8(5), 4-8.

73. Shuhratovich, I. U. (2020). *Technologies of working on graphic materials in fine arts classes (on the example of working still life in the pen*. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8 (4). Part II, 41-45.

74. Baymetov, U. S. I. B. B. (2020). *Improving technical skills in pedagogical higher education institutions by teaching students to draw a master model*. 2020/11." *Science and Education" Scientific Journal*, 1(8), 476-484.

75. Baymetov, B. B., Sobirov, S. T., & Ismatov, U. S. (2019). *Problems of professional and pedagogical training of fine art teachers*. *Bulletin of Science*, 1(7), 63-66.

76. Ismatov, U. S. (2020). *Tasviriy san'at darslarida grafik materiallarda ishlashga o'rgatish (guash bo 'yog 'i misolida)*. *Academic research in educational sciences*, (2), 355-360.

77. Ismatov, U. S. *Teaching to work on graphic materials in fine arts classes (on the example of guash paint)*. *The journal of academic research in educational sciences*, 1, 2181-138.

78. Baymetov, B. B. Ulfat Shuxratovich Ismatov Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida talabalarini bosh namunasini tasvirlashga o'rgatish orqali tyexnik mahoratlarini takomillashtirish Science and education journal. 2020/8.

79. Baymetov, B. B., & Ismatov, U. S. Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida talabalarini bosh namunasini tasvirlashga o'rgatish orqali tyexnik mahoratlarini takomillashtirish Science and education journal. 2020/8.

80. Shuhratovich, I. U. (2020). Technologies of Working on Graphic Materials in Fine Arts Classes. Journal of Asian Multicultural Research for Educational Study, 1(2), 1-4.

81. Shuhratovich, I. U., & Tursunmurotovich, S. S. (2020). Development of Creative Competence in Teaching Future Teachers of Fine Arts to Work in Graphic Materials. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(05).

82. Shuhratovich, I. U., Erاليyevich, S. X., & Tursunmurotovich, S. S. Illustration and the Influence of Illustrator on Children's Understanding of Fairy Tales and Works of Art in Books. International Journal of Psychosocial Rehabilitation ISSN, 1475-7193.

83. Sh, I. U. Rajabov Sh. Z, Tursunov M. U, Tasviriy san" at darslarida grafik materiallarda ishlash texnologiyalari. "Tasviriy san" at va muhandislik grafikasi fanlarini boshqa fanlar bilan integratsiyalashning muammolari va yechimlari" mavzusida Xalqaro miqyosida ilmiy-texnik anjumanining Ma'ruzalar to'plami, Andijon-2020 y, 287.

84. Sultanov X.E, Sobirov S.T . Tasviriy san'at o'qitish metodikasi (1-sinf uchun). O'quv qo'llanma-Toshkent viloyati CHDPI, Chirchiq 2021.

85. 2. Sobirov Sarvar Tursunmurotovich. "Tasviriy san'at atamalarining izohli lug'ati". Uslubiy qo'llanma, Toshkent viloyati CHDPI, Chirchiq 2021.

86. 3. Sultonov X.E, Sobirov S.T. "Kurs ishi va bitiruv malakaviy ishlarni bajarishga doir metodik tavsiyalar". Uslubiy qo'llanma, CHDPU, Chirchiq 2022.Toshkent viloyati CDPI o'quv uslubiy Kengashining 2022 uil № 9 sonli qarori asosida nashrga tavsiya etilgan.

87. 4. Sobirov S.T. The functions of illustrations in books to be published for children. "Экономика и социум" №10(89) 2021, ISSN 2225-1545. 1330-1336

88. 5. Sobirov S.T. Umumiy-o'rta ta'lim maktablarining tasviriy san'at darslarini taskil etishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish. "Экономика и социум" №12(91)-2 2021, ISSN 2225-1545. 1040-1045

89. 6. Sobirov Sarvar Tursunmurotovich. Bolalar ijodiy qobilyatini rivojlantirishda grafik rassomlar hayoti va ijodiy faoliyatini organishning muhimligi. Педагогика ва психологияда инновациялар 2-махсус сон. ISSN 2181-9513. 2020.

90. 7. Sobirov Sarvar Tursunmurotovich. "Some factors that impede the development of students' creative abilities in fine art classes". Asian Journal of Research № 1-3, 2020, ISSN 2433-202x. 2020 yil. 214-218 b.

91. 8. Sobirov Sarvar Tursunmurotovich. "IMPORTANCE OF ILLUSTRATIONS FOR PERCEPTION OF CONTENT OF THE BOOK". European Journal of Research and

Reflection in Educational Sciences. Volume 8 Number 4, 2020 Part II ISSN 2056-5852. P 98-101.

92. 9. Sarvar Tursunmurotovich Sobirov. "Developing Students' Imagination Through Illustration and Illustrations in Fine Arts Classes". International Journal of Social Science Research and Review. <http://ijssrr.com> editor@ijssrr.com Volume 5, Issue 6 June, 2022.

93. 10. Sarvar Tursunmurotovich Sobirov. "Modern Traditions of Working with Illustrations to Fiction (Based on Educational Cluster)". International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding. <http://ijmmu.com> editor@ijmmu.com ISSN. 2364-5369. Volume 9, Issue 6 June, 2022.

94. 11. Sobirov S.T. Badiiy Adabiyotlarga Illyustratsiyalar Ishlashning An'analari (Tarbiya Klasteri Asosida). kasb-hunar ta'limi. Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma'rifiy jurnal, 2023-yil, 1-son. 31.01.2023-yil. 187-191betlar, "PROFIEDUPRESS" MChJ.

95. 12. Sobirov Sarvar Tursunmurotovich, Sultanov Xayitboy Eraliyevich, Ismatov Ulfat Shuhratovich. Illustration and the Influence of Illustrator on Children's Understanding of Fairy Tales and Works of Art in Books. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, Vol. 24, Issue 05, 2020 ISSN: 1475-7192. 02 Apr 2020.

96. 13. Хайтбой Эралиевич Султанов, Пардабой Усканович Худайбердиев, Сарвар Турсунмуратович Собиров. Непрерывное образование в Узбекистане как требование времени. МОЛОДОЙ УЧЁНЫЙ илмий журналининг 2017 йил № 4 сони.

97. 14. ББ Байметов, СТ Собиров, УШ Исмамов. Проблемы профессионально-педагогической подготовки учителей изобразительного искусства. Международный научный журнал «ВЕСТНИК НАУКИ» № 7 (16) Том 1. Iyul 2019.

98. 15. Sobirov Sarvar Tursunmurotovich. Importance of illustrations for perception of content of the book. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. Volume 8 Number 4, 2020 Part II ISSN 2056-5852.

99. 16. Ботир Болтабаевич Байметов, Хайитбой Эралиевич Султанов, Хусан Холмурадович Муратов, Сарвар Турсунмуратович Сабиров. Научно-теоретические аспекты формирования композиционных способностей у студентов на занятиях по живописи. С О В Р Е М Е Н Н А Я Н А У Ч Н А Я М Ы С Л Ъ. Всероссийская научно-практическая конференция. Чебоксары 2018. 83-94 с

100. 17. S.T. Sobirov. The importance of studying the life and creative activity of graphic artists in the development of children's creative abilities. Педагогика ва психологияда инновациялар 2-махсус сон. ISSN 2181-9513. 2020 yil iyun.

101. 18. Sarvar Tursunmurotovich Sobirov. O'quvchilar ijodiy qobilyatini rivojlantirishda illyustratorlar hayoti va ijodiy faoliyatini o'rganishning ahamiyati. Academic Research in Educational Sciences. Vol. 1 No. 2, 2020 ISSN 2181-1385. 2020

yil noyabr.

102. 20. Sobirov Sarvar Tursunmurotovich, Sayfiyeva Nozima Ravshan qizi. O'quvchilarni estetik jihatdan tarbiyalashda tasviriy san'at faning va o'qituvchining o'rni. "Maktab va hayot" ilmiy metodik jurnal. MAXSUS SON №2. ISSN 2010-5460. 2020 yil dekabr. 13-14 b.

103. 21. Sobirov Sarvar Tursunmurotovich. O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi ba'zi omillar va ularni bartaraf qilish yo'llari. "Maktab va hayot" ilmiy metodik jurnal. MAXSUS SON №2. ISSN 2010-5460

104. 2020 yil dekabr. 18-19 b.

105. 22. Sarvar Tursunmurotovich Sobirov. THE ROLE OF FINE ARTS IN AESTHETIC EDUCATION OF STUDENTS. "Science and Education" Scientific Journal. ISSN 2181-0842. VOLUME 1, ISSUE 9. DECEMBER 2020. 421-427

106. 23. Sarvar SOBIROV. Talaba-yoshlarning mafkuraviy immunitetini mustahkamlash, ularda yuksak axloq, kasbga sadoqat kabi insoniy fazilatlarni shakllantirishda tasviriy san'atning o'rni. Xalq ta'limi ilmiy-metodik jurnali – 2021 yil № 5. ISSN 2181-7839. 73-75 b

107. 24. Sarvar SOBIROV. Uzluksiz ta'lim tizimida tasviriy san'atni o'qitish metodikasining ayrim masalalari. Xalq ta'limi ilmiy-metodik jurnali – 2017 yil № 1. 79-82 b.

108. 25. Sarvar SOBIROV. O'quvchilarning ijodiy jarayonini tashkil etishdato'garaklarning o'rni. Xalq ta'limi ilmiy-metodik jurnali – 2015 yil № 5. 79-82 b.

109. 26. Sobirov S.T. Тасвирий санъат машғулотларида ўқувчиларнинг мустақил тафаккурини шакллантириш. Муғаллим ҳам узлуксиз билимлендириў – 2016 yil № 1. 76-78

110. 27. Sobirov S.T. Axborot kommunikativ texnologiyalar orqali o'quvchilarning ijodiy imkoniyatlarini rivojlantirish. Muғalim ham uzlукsиз bilimlenдиrиў – 2020 yil № 2. ISSN 2181-7138. 116-119 б.

111. 28. Sobirov S.T. Bolalar uchun nashrlarda illyustratsiyalarning vazifalari. Muғalim ham uzlукsиз bilimlenдиrиў. Илимий-методикалық журнал. 2021 yil № 3/2. ISSN 2181-7138. 54-58 б.

112. 29. Sobirov S.T. Talabalarda yuksak axloq, kasbga sadoqat kabi insoniy fazilatlarni shakllantirish va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirishda to'garaklarning o'rni. Muғalim ham uzlукsиз bilimlenдиrиў. Илимий-методикалық журнал. 2021 yil № 3/2. ISSN 2181-7138. 59-61 б.

113. DÜNDAR, Şahin. "THE SOCIAL STUDIES TEACHING EXPERIENCES OF PRESERVICE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS WHILE ON TEACHING PRACTICE COURSES." New Dimensions in Educational Sciences Without Borders (2022): 51.

114. Wiyono, Bambang Dibyo, and Duwi Vebiana. "Computer Assisted Instruction as a Media for Understanding Cultural Diversity." Bisma The Journal of Counseling 6.3 (2022): 365-370.

115. Alqahtani, Turki Mesfer, Farrah Dina Yusop, and Siti Hajar Halili. "Content validity of the Constructivist Learning in Higher Education Settings (CLHES) scale in the context of the flipped classroom in higher education." Humanities and Social Sciences Communications 10.1 (2023): 1-12.